

SỰ ĐÁNG GIÁ CỦA VĂN CHƯƠNG

(Tùy Bút **ÂU-CƠ VS**)

Hôm nay tôi tìm lại được một bài thơ làm ra năm 16 tuổi mà khi đó, tôi nghĩ là tác phẩm sắc sảo nhất tôi từng viết! Trong bài, có những chữ “đao to búa lớn” như “*antecedent*”, “*pusillanimous*”¹, hoặc những hình ảnh rắc rối và những so sánh kỳ quặc. Tôi lại còn sắp xếp những câu “ngộ nghĩnh” theo cách xuống dòng “xịch ra xịch vào, méo mó xẹo xẹo”. Bà giáo Văn khi đó cũng đồng tình với ý nghĩ tôi bởi vì bà đã đưa bài thơ ra để giới thiệu đăng vào trong một thi tuyên! (Tôi hoàn toàn không hiểu tại sao nó lại được chấp thuận!?)

Bây giờ, 8 năm sau đọc lại, mới nhận ra con bé-thi-sĩ-16-tuổi khi ấy chẳng ra gì hết! Một đứa trẻ có khả năng thi ca chỉ đáng 10 xu mà lại thích dùng những chữ đáng giá tới 10 đồng! Thêm nữa, cứ hay đưa ra những câu chuyện phức tạp mà không biết mình đang muốn nói gì nữa. Tất cả đều là nông cạn. Y hết một cô gái mang vú giả hoặc trang điểm như phường tuồng.

Tôi không tự phong mình là một “nhà văn vĩ đại” (dù tưởng tượng mình trong vai trò nhà văn thì dễ dàng cho tôi hơn bất cứ vai trò nào khác), nhưng tôi nghĩ, nếu có tài thì bạn không nhất thiết phải dùng những từ “vĩ đại” hay những câu lê thê lệt bệt, mà chỉ là làm sao cho độc giả bắt được mấu chốt tư tưởng mình bằng lối viết gọn gàng đơn giản. Dĩ nhiên giữa loại viết mang tính cách lý thuyết với loại văn chương sáng tác hẳn phải có một sự khác biệt; dù vậy cả hai vẫn có một mục đích chung là “tìm cách nào để hiểu nhất để truyền đạt đến độc giả cái điều bạn muốn trình bày”. Nếu đó là một bài nghiên cứu thì phải cần dữ kiện chứng minh. Còn nếu là một bản văn chương, phải cần lưu ý chọn chữ cho kỹ, liệu xem điều gì khiến câu chuyện hay hơn, cảm xúc nào muốn tạo ra trong tâm hồn người đọc. Đôi khi phải cần đến tính huyền ảo tế nhị để độc giả tự tìm lấy ý chính; (tôi là người rất thích lối văn “nói ít hiểu nhiều” kiểu đó) nhưng cũng có lúc phải dùng đến lối giải thích thẳng thừng.

Tóm lại, cho dù với bất cứ đề tài nào muốn viết, điều đáng lưu ý nhất vẫn là phải xử dụng cho đúng cái kỹ thuật cần thiết để phô bày chủ điểm của mình.

Hẳn nhiên đây chỉ là ý kiến cá nhân. Những dòng gọn ghẽ của Salinger thu hút tôi nhiều hơn các câu văn của Faulkner luộm thuộm kéo dài cả trang giấy. Hemingway, nhà văn cũng được tôi ưa thích, có nói một câu đại khái: “*Hãy ráng viết điều bạn muốn trong số chữ càng ít càng tốt.*” Và ông chứng minh bằng một chuyện kể của ông chỉ vồn vện trong 6 chữ: “*For sale: baby shoes, never worn*” (Cần bán: giày em bé, chưa bao giờ dùng.)

Sáu chữ! Hơn nữa, tất cả sáu chữ đó đều hoàn toàn dễ hiểu đối với một đứa trẻ dưới 13 tuổi. (Tôi biết vậy bởi vì tôi đã thử nghiệm với các học trò của mình). Nhưng đằng sau 6 chữ kia, độc giả có thể nhận biết ra nguyên cả một cốt chuyện dài. Cũng có thể bạn bịa ra được một câu chuyện của riêng bạn bằng 6 chữ ấy.)

¹ “*Antecedent*” (điều đi trước), “*Pusillanimous*” (nhát gan, nhu nhược) đều là những từ ngữ mang tính cách phô trương.

Điều tôi muốn đề cập là “sự thực hiện những ý tưởng sâu sắc bằng chữ nghĩa đơn giản”. Một bản văn được viết bằng các từ ngữ mộc mạc không có nghĩa là một bản văn “rẻ tiền”! Các chữ “đắt tiền” chỉ nên cần thiết cho các đoạn hoặc câu văn nào phải dùng đến điều đó; ngoài ra đừng dùng với tính cách phô trương để chứng tỏ mình là tay khôn khéo trong trò chơi chữ nghĩa.

Trong tất cả mọi bộ môn nghệ thuật, hãy cứ nên làm điều gì tự nhiên nhất.

Tôi ghét tài tử John Wayne vì ông ta luôn tỏ ra là “mình đang đóng phim”, ghét cái cách ông quơ tay quơ chân, hoặc cái cách làm như mình “ngầu” lắm! Tôi cũng ghét những người nhạc sĩ đàn dương cầm cứ thích lắc tới lắc lui quá nhiều trên hàng phím.

Với văn chương, giữa hai điều để cho độc giả nhìn thấy là “cốt chuyện” và “cái tôi của nhà văn”, điều nào đáng làm cho nổi bật hơn?

Trên đây chỉ là ý nghĩ riêng luôn luôn làm tôi bận trí, hoặc có thể tôi đang nói tầm phào. Vậy, xin bạn cứ bỏ ngoài tai những lời tôi đã viết.

□

THE WORTH OF YOUR WRITING

Today I found an old poem I wrote when I was sixteen. At the time, I thought it was the most profound piece of writing I had ever written up to that point. I used words like *antecedent* and *pusillanimous*. I painted complex imagery and created unexpected metaphors. I demonstrated “creative” indenting and line breaks. My English teacher at the time confirmed my opinion when she nominated it to be published in an anthology. (It won, for some unfathomable reason.)

But now, rereading it eight years later, I’ve come to the realization that the sixteen-year-old poet in me was full of crap. I was just a kid writing nickel-and-dime quality writing using ten-dollar words. I was spinning complicated stories without any idea of what I was trying to say. It was all incredibly superficial. Like a girl with fake boobs or too much make-up.

I’m not claiming to be a super expert writer (though I do think me as a [n aspiring] writer is a lot better than me as most things), but I feel good writing doesn’t always necessarily mean big words and long sentences. Good writing is getting your point across in the clearest way possible. This differs, of course, from academic writing and creative writing. But in both genres, the purpose remains the same: how do you bring your story to your target audience in a way that they’ll understand? If it’s an academic piece, you need the facts, and the evidence to back it up. Boom. Boom. If it’s a creative piece, you’re going to need to pay attention to word choice, what paints the story better, what emotions you’re trying to evoke. Sometimes it needs subtlety. (I’m a big fan of the understated.) Sometimes it’ll need a blunt explanation.

No matter what it is you’re trying to write, you have to use whatever techniques necessary in order to get your point across.

But of course, maybe it’s just a personal thing, a style preference. Salinger’s short clipped prose appeals to me a lot more than Faulkner page-long sentences. Hemingway, a writer I’m also quite fond of, said something to the effect of (and I’m paraphrasing here), “*Try to say what you have to say in the least amount of words.*” And he proved his point by writing the shortest short story ever: *For sale: baby shoes, never worn.*

Six words. All six, by the way, are completely understandable by kids under thirteen. (I tested it on my students.) But behind those six words, you get a whole story. You’re probably even making up your own.

My point is that it *is* possible to achieve profundity with simple words. And just because someone’s writing isn’t riddled with expensive vocabulary doesn’t mean the quality is cheap. Use

expensive words because the story calls for it, not because you think it'd make your writing sound smarter.

And like with all other art forms, do whatever feels natural.

I hate John Wayne because it always feels like he's acting too much, the way he flourishes his hands or sneers when he's trying to look badass. I hate pianists who "move with the music," you know, swaying, exaggerating movements.

With writing, it's a matter of how much of the writer verses how much of the story you see in the piece.

It's something that's always bothered me. Maybe I'm talking out of my butt. So, you know, just ignore me or whatever.

May 20/2012, San Jose, Cali.

[]